

GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazet'a oie de 2 ori: Mer-
curea si Duminec'a, F6'a,
cand'a concedea ajutoriele. —
Pretulu: pe 1 anu 10 fl
pe 1/4 3 fl. v. a. Terec-
sterre 16 fl. v. a. pe unu anu
s6'u 3 galbini mon. sunator6'a.

Se prenumera la postele c.
r., si pe la DD. corespod-
denti. — Pentru serie 6 cr.
Taca s'imbala a 30 cr. de
facore publicare

MONARCHIA AUSTRIACA. Transilvania.

Nr. 9598 1866.

Publicatiune.

Maiestates S'a c. r. apostolica s'a induratu prin decisiunea preinalta d6'du B6'd' la 3 Febr. 1866 a concede pr gratiosu, c6' premile de alegea pe intrecutu cu oail in suma de 6700 siece mii siepte sute galbini imperatesi concede din midloc6'e statului pe fiecare anu pentru rediesarea culteurei de cai se se mai numere si de aci inoalu in restempu de diece ani, si anume dela anulu 1867 pana inclusive 1876, mai de parte, ca premii si medalle pentru cultura de cai pe tempu de trei ani dela 1867 pana inclusive 1869 pe totu anulu 3600 trei mii siece sute galbini imperatesi, afara de acesta pentru tineria de armasarai buni privati pe restempu de trei ani incepuendu dela 1867 pana inclusive 1869 pe totu anulu 1600 uns mie siece sute galbini imperatesi la olalta 5200 cinci mii doue sute galbini.

Ce se aduce prin acesta la canosintia publica.
Clusiu in 13 April 1866.
Dela Guvernulu Regesou
Transilvanu.

Regularea ununei — „unio“ I. (Urmare.)

Auturul imparte istoria Ard6'lului, cu respectu la dreptulu publicu de statu, in trei perioade, adeca 1) alu — voivodiloru — dela an. 1003 pana la 1437/8 respective pana la an. 1537; 2) alu — Principiiloru independenti — dela 1537—1696; 3) alu — gubernatoriiloru — dela 1696—1848.

Periodulu voivodiloru tiene dela 1003 pana la 1437/8, pentruc, deca si au fostu voivodi pana la 1537 candu Z6'polya cu roptu Ard6'lu de extra Ungaria, inse in 1437/8 prin uniu trium nationum — s'au restrinsu dreptulu de statu la d6'ue — nationi genetico-politice — si la natio nobillum. — Dece cu privir' la forma dreptulu publicu de statu, acestu perioadu se inchilia la 1437/8.

Istori'a ne-au pastratu din acestu perioadu unele documente fragmentarice, din cari nu se p6'te compune una istoria pragmatica, ele totusi marturisesou cu si infaciosia unele parti ale unui — totu, — ale unui — intragu, — pe care deca pu 'lu putemu descoperi in intr6'ga intinderea lui, totu statulu de pucinu ila putemu nega, si trece cu vederea, precum o face auturul articulu, de exemplr:

Totum dapa caderea lui Gelou, capeta domni'a acestuia, din invoirae locotitoriloru terei lui Gelou.

Istoricii neromani, pana in anii din urma, din cauza ca nu avea expedientu pentru deslegarea referintiloru ardeleni de statu, afirmu, cumea Totum au subjugatu totu Ard6'lu, si dela acestu subjugare cu poterea armatoru, au dedusu epistura feudala a poporului romanu si desbracarea lui de dreptulu politicu de statu.

Regele Stefanu I. in 1003, ocupa Ard6'lu si introducea guvernarea lui prin voivodi.

La an. 1222 reg. Andreiu II. emite — bulla aurea, — din care se vede, cumea in Ard6'lu, exist6' — terra Blachorum. —

La an. 1211, adeca invante cu 11 ani totu sceia regu, donase tiera Barsci calaveriu ierolimolitu si descoperu, cumea in Ard6'lu subsista — terra Blachorum — pe care o pune in aceeaai categoria cu — terra Siculorum. —

La an. 1224 emite canoscutulu — de creta

andreanu — si constat6's de non existenti'a — terrae Blaccorum. —

La an. 1262 Voivodulu Ard6'lului Stefanu, mai tardu rege alu Ungariei, cu acesta nome alu V. redica cu ajutorulu romaniloru rebela asupra reg. Bels IV. si strimtoratu fiindu, cere ajutorulu romaniloru sargetinai.

Acesti omeni nu pot6'a fi totusi lobagi de si privatiloru, nice omeni fara pusetiune de dreptu politicu. . . . ?

La an. 1241 unu Principe romanu isi muta resiedinti'a dela Fagarasiu prestu munti la Campulungu. La 1289 Principele romanu si Domnulu terei Oltului si alu Annasului, Radu negru se redicu, cu ostile sale proprii, cu nobili si o parte din poporu trece prestu munti si fondea Principatulu Romaniei, prestu mase si elu si urmasii lui pana in secolulu al 15 Domni in tiera Oltului si in Annasiu si facu inca la 1432, donatiuni.

La an. 1291 vedemu pe romanu, cu asaii, secuii si cu nobili, adunati in dieta la Alba Iulia.

Subt intragu periodulu acesta, romanii posesu municipii proprii — chimesite — si de regatori proprii municipali — chimesi, aternatori nu mai dela voivodi si dela regi.

In totu periodulu acesta, au ostire propriu nationala, asemene cu secuii si asaii, precum apriatu se vede din registru'lu armatei regelui Sigismundu. Din asta cauza n'au solvitu — lacrum camerea. — In asta cauza n'au solvitu o vedemtu si la 1479 in batala cu turcii din campulu — paniel; ca a sustatu si dapa — uniu trium nationum — pentruc institutiuni, cari trecu in viti'a statului si in sangele poporului, nu se pot6'a de odatu nimici, precum se facu tractate; mai asale cele cari au se remana ascunse, pana la ocastuni binevenite, cum au fostu si — noiu tr. nationum. —

Documentulu dela Colos-Monastoru din 1437, descopere, cumea romanii au avutu — universitate, si si stetariu.

Acesta derogatoria p6'te ca era numai militara, dar' si in acestu casu document6'a cumea — universitate, — care au avutu stetariu propriu militare, au avutu si drepturi politice de statu proprii, cu statulu mai multa, de 6'rae in acea universitate era comemorata si nobilime cu posesiune mai mica . . . p6'te ca era civila, si — vexillier — insemn6'sa o derogatoria cardinala de tiera, onoscuta si astadi sub numirea: — z6'zlos urak — az orsz6'g z6'zlos6'z. — In dieta dela 1291, s'a fostu p6'no lege; ca — stetarii terei si nobili se se adune in totu anulu in dieta la Alba Iulia. . . . ?

Mai adauge si acea impregiurare, cumea nu s'au potutu pana seom descoperi nice una donatiune dela regi din viti'a arpasen6'a, prin care se fa fostu — romanu — donati la privati — 6'f legi, cari indatoreou pe — romanu la prestarea contributiuniloru regesui, nu mai din ad6'na dijetate a evului ala 16-le exist6'sa, c6' se tacu de alte documente de adona mana, care sustienu pe cele insirate pana aci. . . . precum e acea impregiurare, ca se numescu: Olahu, Vlachi, Blacci — care nomenclatura insemn6'sa poporu liberu nesopu feudalismulu. Nu se numescu de loc — conditionari, se asemiena cu respectu la prestatiuni — cu secuii si asaii — exceptis terraiis Saxonum. . . . ?

Aceste documente istorice, sant totu at6'f documente necontestevare despre pusetiune politica a nationei romane imbracatu cu dreptu de statu in Ard6'lu pe tempulu voivodiloru.

Auturul dice: cumea nationile politice in periodulu voivodiloru avau autonomiu independenta facare prate sine, care autonomiu nationale absorbea pe autonomi'a terei c6' atara.

Prin urmare nationa romana in acestu perioadu poseseta autonomia politico-nationala.

Nomii dela o ast6'le de natione a potutu

lua ajutoriu rebeliue regele Stefanu V. c6' voivodu transilvanu . . . ; numai in asta calitate a potutu nationa romana, avea ostire propria nationala si administrare propria municipala. . . . ?

Dreptulu publicu de statu in Transilvania f6'u totu de una basutu pe sistem6'a de nationalitati, si nu pe alti factori. . . . ?

Nobilime insute de incheierea — unionis trium nationum, — n'au formatu — natione politica, din asta cauza in acestu periodu, se numescu simpliciter — nobiles cu privir' la esec6'rea dreptulu de statu, ca forma — ordo — si in asta insutire usita drepturi politice, 6'f in priviti'a nationalis se anumer6'a la natione sa genetica. . . . Au d6'ra p6'te auturul se demustre contrariu? P6'te afirma, cumea aristocrati'a inalta, ori mobilime prestu totu, au fostu t6'ta de origine maghiara; si cumea prin urmare, drepturile politice de statu, cari fura esecitate afara de marginele teritorialei nationei sceie si asae, astadi competu eschivea nationalitati maghiare?

Pe ce temei istoricu se p6'te face acest6'a? pe ce temei istoricu ignor6'sa auturul dreptulu politico-nationalu de statu ala nationei romane, atatu in periodulu voivodiloru, catu si astadi?

Pe ce temei istoricu subtrage partea dreptulu politicu de statu, care au competatu nobilime de sange romanu, atatu in periodulu voivodiloru, catu si in periodulu Principiiloru, in care perioadu aceu dreptu f6'u l6'stu dela natione, c6' — corporatiune democrate, — si transpusu la nobilime, precum si in periodulu gubernatoriiloru pana la 1848, dela nationalitate romana, si a o da nationalitate maghiare? De 6'rae este istorice comprobata, cumea incepuendu dela anii mai din urma si periodulu voivodiloru, dupace adeca, s'au introdusu in dreptulu publicu de statu ala Europei, pe lunga — monarchismu — feudalismulu — si aristocratismulu — cu eschidrea — democratismulu, — nobilime, ajutate prin uniu trium nationum, cum si prin — maxim6' evului — andesbracatu pe parte democrata a nationei romane de dreptulu ei de statu, nu numai, ci de t6'te drepturile municipale, si totu una data au red6'nu o stare de iobagi, 6'f pe una dijetate din natione sceic6'se — care posedu drepturi nobilitate pentru fiecare individuu — au red6'nu o stare de supaci feudali si primoriloru. In urma acestoru, acomodat6'a sistem6'a de statu a Transilvaniem, imbracandu numirea de — natio nobillium — au usitate eschivea dreptulu de statu, si celu municipialu pana la 1848.

D6'ca br. Vesselényi ar fi fundatu o sceia, cu scopu de restitui drepturile urturate, apoi elu remanea unu barbaru dreptu si mare . . . ; inse elu nu au potutu esi din cerculu vitiu ala politiciloru maghiari, de a castu ajutoriu la elementulu maghiaru in Ungaria, spre a continua usurparea drepturiloru straine, a continua suprematisarea si maghiarisarea. (Va urm6'a)

Brasiovu 4 Apr. Eri se tiendu o so-

lemnitate rara in sinulu comunitati romano-catolice aici, pentru asiedur6'a unei n6'ue cruci elegante pe tarulul besericei. Dioriile zilei fura intemperate cu desierate depire, 6'f inceputulu solemnitati besericeie lu facu o procesiune, in care portara senatori' romanu catolici cu alte persoane alese crucea donandu o inaint6'sa altarului intre salve. Parochiulu localu tiendu doue predici, un'a in limba germana si alta in cea maghiara, despre insemnatate crucii. Er' dapa asintire se duce cu procesiune si se inaltu intre repetite cante si imnuri besericeie, fiindu cu „Te Deum“. Dupa esire din beserica DD. senatori Iositu Schneider si Ioachim Pancz6' tineria alte cuventari in sal'a sceileloru inchiandu in-

